

Gmo-maïs en soja: kansen en bedreigingen

De kloof tussen Europa en de rest van de wereld wordt steeds groter als de huidige gmo-politiek wordt voortgezet, zegt marktleider Monsanto. Dat kost de boeren geld. Maar gmo-vrij biedt ook marktkansen en er is recent een negatief verband aangetoond tussen gmo-voer en de gezondheid van varkens.

Rabobank niet op de barricades

Rabobank Nederland verklaart de gmo-strategie van Europa een heel lastige materie te vinden. Directeur Food&Agri Ruud Huirne: „Terughoudendheid aangaande gentechnologie is een politiek feit. De Rabobank gaat niet op de barricade om dat feit te bevechten. In andere delen van de wereld, zoals China en de VS, is gmo geen issue, het draagvlak is daar vanzelf”, weet Huirne. „Maar we zijn niet actief in de sector. We gaan niet investeren in het ontwikkelen van nieuwe gentechnologische toepassingen.

Wel financieren we natuurlijk de land- en tuinbouw. En of onze klanten zich daarmee bezighouden, dat zou ik moeten nakijken.” Volgens een statement inzake gentechnologie uit 2005 gelooft de Rabobank Groep er juist sterk in dat de toepassing van gentechnologie een oplossing kan bieden om de snel groeiende wereldbevolking ook op termijn blijvend te kunnen voeden. „Ook om die reden wil ze als financier bij deze ontwikkeling betrokken zijn”, staat in het officiële statement.

Monsanto schat het financiële voordeel van gmo voor de boer op honderden euro's per hectare, afhankelijk van de ziektedruk en/of onkruidbezetting.

Wereldwijd werd half mei dit jaar gedemonstreerd tegen de genetisch gemodificeerde voedselgewassen (kortweg gmo) van Monsanto. Daarop benadrukte de Amerikaanse beursgenoteerde multinational op het NOS Journaal dat zijn gmo-ontwikkelingsprogramma in Europa in 2011 al is stopgezet. Ook concurrent BASF zette die stap.

Monsanto concludeert dat Europa er niet klaar voor is, ook al neemt het gebruik van genetisch gemodificeerde gewassen, zoals soja en maïs, buiten Europa snel toe. Dat zou zeker niet gebeuren als boeren wereldwijd er geen financieel voordeel in zien om duurder zaad te kopen, stelt Monsanto. Voor kleine boeren hoeft het duurder zaad ook geen belemmering te zijn. Het zaad is duurder omdat royalties in rekening worden gebracht die worden berekend aan de hand van de ontwikkelingskosten, aldus Monsanto.

Financieel voordeel

De meest in het oog springende praktijkrijpe gmo-toepassingen van Monsanto zijn op dit moment maïs en soja die bestand zijn tegen bespuiting met het welbekende onkruidbestrijdingsmiddel Roundup, eveneens een product van Monsanto. Een combinatie die inmiddels de soja- en maïsteelt in Noord- en Zuid-Amerika domineert. Niet onbelangrijk, deze landen zijn de belangrijkste leveranciers van veevoergrondstoffen in Europa. Monsanto schat het financiële voordeel van gmo voor de boer op honderden euro's per hectare, afhankelijk van de ziektedruk en/of onkruidbezetting. De financiële voordelen uiten zich in hogere opbrengsten en minder bewerkingen en bespuitingen van de gewassen. En het mes snijdt aan twee kanten: niet alleen de portemonnee wordt gespaard, ook het milieu. Hoe groot de voordelen ook mogen zijn, Europa laat gmo-gewassen niet toe (uitgezonderd maïs die ongevoelig is voor de maïs-wortelboorder. In Spanje en Portugal wordt op kleine schaal ook Roundup ready maïs geteeld). De teelt is niet toegestaan, maar ook verwerking in mengvoer niet. Voor de import

van veevoer geldt een tolerantiedrempel van een paar tienden procent. Een partij veevoer mag sporen van gmo-maïs en -soja bevatten. De Europese Unie controleert deze zogenaamde nultolerantie.

Monopolie dreiging

Europa is bij haar standpuntbepaling niet over één nacht ijs gegaan. Zo zijn er zorgen over de marktmacht die zaaizaadleveranciers, zoals Monsanto, dreigen te ontwikkelen met gmo-gewassen. Staatssecretaris Dijkzwaag zei daarover begin juni tijdens een Kamerdebat: „Het zou zorgelijk zijn als de voedselproductie mogelijk in handen komt van twee multinationals. Daar hoeft je geen activist voor te zijn.” Ze zoekt een oplossing in wetgeving rondom het kwekersrecht. Dijkzwaag werd uitgedaagd door Tweede Kamerlid Jesse Klaver (Groen-Links) tot het doen van deze uitspraak. Hij wil dat bij de toelatingsprocedure van genetisch gemodificeerde gewassen niet alleen wordt beoordeeld wát er wordt aangevraagd, maar ook wie er achter de aanvraag zit. Hij vreest dat Monsanto via aandeelhouderschappen alsnog de entree van gemodificeerde gewassen in Europa realiseert en een monopolie op voedsel verwerft.

Keuzevrijheid

Niet alleen het potentiële marktmonopolie dat dreigt te ontstaan, baart zorgen. Ook de keuzevrijheid is in het geding, luidt de kritiek. Met teeltvrije zones moet worden voorkomen dat niet-gmo-gewassen zaad zetten en verspreiden dat afkomstig is van gmo-gewassen. Maar insiders noemen het ondenkbaar dat verspreiding van gmo-zaad op deze manier uitgesloten kan worden. De natuur laat zich niet weerhouden met teeltvrije zones van een paar honderd meter. Monsanto daarentegen wijst op de teelt van zaaizaadgewassen naast biologische. De biologische sector klaagt niet dat er besmetting plaatsvindt, waarom zou dat dan met gmo-gewassen wel gebeuren? Het grootste gevaar schuilt, volgens de groei-

ende maatschappelijke tegenbeweging, in de bedreiging van de volksgezondheid. Varkens ondervinden negatieve gevolgen van veevoer met ingrediënten afkomstig van genetisch gemodificeerde gewassen, blijkt uit recent onderzoek van de Flinders Universiteit in Adelaide, Australië. Dat meldt de website www.gentech.nl, een platform van Nederlandse activisten. Zeugen gevoerd met gmo-voer, hadden gemiddeld een 25 procent zwaardere baarmoeder dan zeugen die voer zonder gmo-ingrediënten hadden gegeten. Een mogelijk teken van een ziekte, dat om nader onderzoek vraagt. Het aantal ernstige maagontstekingen was ook aanzienlijk hoger bij varkens die het gmo-dieet hadden gekregen. Het ging niet om een laboratoriumproef, maar op boerderijonderzoek, benadrukt de onderzoeksleider. De onderzoekers hebben schriftelijk verklaard dat er geen sprake is van belangenversterving bij het gedane onderzoek. Op internet wordt echter stellig beweerd dat het om door de wol geverfde gentech-activisten gaat.

Kloof steeds groter

Woordvoerder Mark Buckingham van Monsanto verwijst naar langdurig Europees Efsa-onderzoek gedurende tien jaar. Volgens dat onderzoek is er geen wetenschappelijk bewijs dat er grotere risico's zijn voor het milieu en het voedsel, als gmo-gewassen worden vergeleken met conventionele gewassen. Hij wijst erop dat de kloof tussen Europa en de rest van de wereld alleen maar groter wordt met de komst van gewassen die stikstof efficiënter gebruiken en droogte-tolerante en zoutresistente gmo-gewassen. Maar Monsanto zal zo lang Europa niet wil Europese boeren van haar conventionele voedergewassenprogramma blijven voorzien. De basis van het Europese programma van Monsanto is en blijft bestaan uit het conventionele voedergewassenprogramma, benadrukt Mark Buckingham. „We respecteren de Europese opvattingen van de bevolking en de politici, maar het is betreurenswaardig dat er misinformatie aan ten grondslag ligt.” ■

Gmo-vrije teelt in Europa

Oostenrijk heeft zichzelf officieel gmo-vrij verklaard. In dit land wordt ook nadrukkelijk werk gemaakt van de vermarkting van gmo-vrije melk en gmo-vrij vlees. Ook andere landen in Centraal-Europa, zoals de deelstaat Beieren en met name gebieden langs de Donau in Servië en Hongarije, richten zich op de gmo-vrije teelt van soja. In deze honderdduizenden hectares grote gebieden komt het klimaat overeen met die in de regio's in Noord- en Zuid-Amerika waar het grootste deel van de Europese veevoergrondstoffen nu vandaan komt. De teelt van soja

krijgt ook in Nederland geleidelijk steeds meer aandacht, in het kader van verduurzaming.

Een meerderheid van de Tweede Kamer steunt plannen om de teelt van soja te stimuleren via het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouw Beleid. Veevoercoöperatie Agrifirm en de Nederlandse Akkerbouw Vakbond richten zich op de verhoging van de productiviteit van de sojateelt in Nederland. Maar tot nu toe wordt de teelt van gmo-soja niet expliciet uitgesloten.